

Muz., 2014(55): 234-237
Rocznik, ISSN 0464-1086

data przyjęcia – 05.2014
data akceptacji – 05.2014

DOI: 10.5604/04641086.1111908

„ROCZNIK MUZEUM NARODOWEGO W WARSZAWIE. NOWA SERIA”, NR 1(37), 2012, SS. 366, IL.; NR 2(38), 2013, SS. 524, IL.

„JOURNAL OF THE NATIONAL MUSEUM IN
WARSAW. NEW SERIES”, NO 1(37), 2012, PP. 366.
IL.; NO 2(38), 2013, PP. 524, IL.

Piotr Borusowski

Muzeum Narodowe w Warszawie

Abstract: The 2nd issue of „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria / Journal of the National Museum in Warsaw. New Series” was published in 2013. The journal is a continuation of the long-lasting tradition dating back to the beginnings of the museum in its current building and a combination of the best features of the former journals: „Rocznik Muzeum Narodowego

w Warszawie” (“Journal of the National Museum in Warsaw”) and “Bulletin du Musée National de Varsovie”. The new journal is designed for art historians, conservators and other scientists who want to present their research related to the collection of the National Museum in Warsaw, conservation issues or the problems of modern museums.

Keywords: National Museum in Warsaw, museums, Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie / Journal of the National Museum in Warsaw, Bulletin du Musée National de Varsovie, journals.

W 2013 r. ukazał się drugi numer „Rocznika Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria / Journal of the National Museum in Warsaw. New Series”. Czasopismo kontynuuje bogatą tradycję, sięgającą początków istnienia muzeum w jego obecnym gmachu.

W 1938 r. zostało otwarte Muzeum Narodowe w Warszawie w jego nowej siedzibie przy alei 3 Maja (obecnie Aleje Jerozolimskie). Wydarzeniu temu towarzyszyło utworzenie „Rocznika Muzeum Narodowego w Warszawie”, którego inicjatorem, redaktorem i współredaktorem do 1983 r. był

jego dyrektor Stanisław Lorentz. Nakreślony został program czasopisma, w którym miały się ukazywać:

- 1) rozprawy poświęcone zabytkom stanowiącym własność Muzeum Narodowego w Warszawie i rozprawy wykraczające poza ten obręb, ale tylko w tych wypadkach, gdy nawiązują do zbiorów lub działalności muzeum,
- 2) materiały z dziejów muzealnictwa i kolekcjonerstwa w Polsce,
- 3) sprawozdania z działalności pracowni konserwatorskich muzeum,
- 4) sprawozdania z działalności naukowej i oświatowej muzeum oraz kronika zdarzeń,
- 5) bibliografia prac i artykułów drukowanych, dotyczących muzeum i jego zbiorów.

Pierwszy artykuł, autorstwa samego dyrektora, dotyczył historii muzeum od początku jego istnienia jako Muzeum Sztuk Pięknych w Warszawie, czyli od 1862 roku. Wraz z planami nowego gmachu i bibliografią dotyczącą placówki liczył 102 strony. Kolejne – poświęcone m.in. twórczości Daniela Chodowieckiego, Jana de Braya i Pinturicchia – pokazały, że zbiory muzeum są bardzo różnorodne i zdecydowanie wykraczają poza obszar sztuki polskiej. Decyzja o wydawaniu artykułów przede wszystkim w języku polskim, jedynie z krótkim streszczeniem w języku obcym (opublikowane zostały tylko nieliczne artykuły po francusku, angielsku, niemiecku czy włosku), sprawiła, że „Rocznik” znalazł odbiorców przede wszystkim wśród przedstawicieli rodzimej historii sztuki. Należy jednak podkreślić, że publikowali tu wybitni przedstawiciele polskiej nauki – już w pierwszym numerze pojawiły się teksty Stefana Kozakiewicza, Zygmunta Batowskiego, Henryka Marconiego czy Juliusza Starzyńskiego. W 36 numerach „Rocznika” opublikowane zostały 592 artykuły blisko 240 autorów. Przez ponad 50 lat było to jedno z najważniejszych polskich wydawnictw muzealnych. Po raz ostatni ukazało się w 1992 roku.

Powstanie w roku 1960 drugiego periodyku, „Bulletin du Musée National de Varsovie”, było inicjatywą prof. Jana Białostockiego. Dostrzegł on potrzebę uzupełnienia działalności wydawniczej instytucji zadaniami, których ze względu na swe założenia nie mógł spełnić „Rocznik”, czyli publikowaniem tekstów o muzeum i jego zbiorach w językach kongresowych. Nastąpił bardzo wyraźny podział na teksty ukazujące się w „Roczniku” (długie studia, podsumowania wieloletnich badań, opisy muzealnych kolekcji pełniące nierzadko funkcję katalogu zbiorów) i te przeznaczone do kwartalnika „Bulletin” – krótsze i, o większym poziomie specjalizacji. We wstępie do pierwszego numeru prof. Lorentz wyraził nadzieję, że czasopismo umożliwi promocję dzieł przechowywanych w Polsce i nawiązanie współpracy w ramach światowej historii sztuki. W kolejnych numerach ukazało się ponad 200 artykułów poświęconych pojedynczym dziełom, kolekcjom i zespołom zabytków ze zbiorów muzeum albo związanych z przechowywanymi w nim dziełami. Publikowali w kwartalniku zarówno pracownicy, jak i naukowcy spoza instytucji, również z zagranicy. Redagowany przez prof. Białostockiego „Bulletin” stał się szanowanym czasopismem, a poza Polską – głównym źródłem informacji o Muzeum Narodowym w Warszawie i jego zbiorach. Wydawany był regularnie (choć często w łączonych numerach) aż do 2009 roku.

Warto dodać, że w ramach porozumienia z Uniwersytetem w Heidelbergu, Muzeum Narodowe w Warszawie udostępniło wszystkie numery „Rocznika” i „Bulletin”. Od 2013 r. na stronie internetowej tamtejszej Biblioteki Uniwersyteckiej umieszczane są sukcesywnie kolejne, zdigitalizowane numery obydwu czasopism. Korzystać z nich mogą nieodpłatnie wszyscy zainteresowani.

Różnorodność prowadzonych w muzeum badań jest ogromna, nie wszystkie one znajdują zwieńczenie w postaci katalogu wystaw czy zbiorów. Problemem, szczególnie w ostatnich latach, był w związku z tym brak własnego czasopisma, które umożliwiłoby regularne publikowanie dokonywanych tu odkryć. W 2012 r. decyzją dyrektora Agnieszki Morawińskiej powołany został „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria / Journal of the National Museum in Warsaw. New Series”. Choć tytułem i charakterem nawiązuje on do historycznego „Rocznika”, jego zakres został rozszerzony. We wstępie do pierwszego numeru dyrektor Morawińska zaprosiła do współpracy historyków sztuki, konserwatorów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych, którzy na łamach nowego „Rocznika” chcieliby opublikować badania związane z kolekcją Muzeum Narodowego w Warszawie, zagadnieniami konserwatorskimi czy problemami współczesnego muzealnictwa. Najważniejszą decyzją była jednak ta o jego dwujęzyczności – wszystkie teksty publikowane są w językach polskim i angielskim, dzięki czemu, podobnie jak „Bulletin”, „Rocznik” szybko zyskał międzynarodową rangę. Minimalistyczną i funkcjonalną szatę graficzną zaprojektował prof. Janusz Górski. Czasopismo spełnia wymagania współczesnego edytorstwa i w sposób atrakcyjny prezentuje teksty oraz towarzyszący im materiał ilustracyjny.

Pierwszy numer nowej serii „Rocznika” liczył 366 stron i ponad 115 ilustracji.

W skład pierwszej części weszły teksty opisujące nowo otwarte galerie stałe (Galerię Dawnego Malarstwa Europejskiego, Galerię Portretu Staropolskiego i Europejskiego, Galerię Sztuki XIX Wieku) oraz koncepcje dwóch ważnych wystaw zorganizowanych w 2012 r.: „Wywyższeni. Od faraona do Lady Gagi” i „Europa Jagellonica”. Dorota Ignatowicz-Woźniakowska przedstawiła losy i historię konserwacji *Bitwy pod Grunwaldem* Jana Matejki do 1999 roku.

Najważniejszą częścią numeru była *Neerlandica* – korpus tekstów poświęconych sztuce niderlandzkiej, holenderskiej i flamandzkiej, a więc artystom, takim jak Martin Schongauer, Jan Wellens de Cock / Mistrz J. Kock, Leonaeert Bramer, Gerrit van Honthorst, Jan van der Heyden i Gerrit Adriaensz. Berckheyde. Na szczególną uwagę zasługują teksty prof. Antoniego Ziemby i Iwony Marii Stefańskiej, które są wyczerpującymi analizami obrazu Govaerta Flincka *Mężczyzna w ciemnym stroju* ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie, dokonany z perspektywy historyka sztuki i konserwatora. Znalazły się tutaj także teksty dotyczące daru kilku tysięcy książek z *Fondation Custodia* w Paryżu dla Biblioteki MNW oraz współpracy kuratorów z muzeum z International Council for Curators of Dutch and Flemish Art (CODART).

Trzecia wspomnieniowa część została poświęcona pamięci wieloletnich pracowników muzeum: prof. Jadwidze „Jagodzie” Lipińskiej, dr Aleksandrze Krzyżanowskiej oraz Zofii Małgorzacie Płomińskiej.

W numerze zostały także opublikowane pełne bibliografie „Rocznika Muzeum Narodowego w Warszawie” i „Bulletin du Musée National de Varsovie”.

W 2013 r. ukazał się drugi – bardzo obszerny, bo liczący aż 524 strony – numer, w skład którego weszło 17 artykułów 21 autorów, ponad 200 ilustracji i który został podzielony na trzy części. W pierwszej, zatytułowanej *Muzeum*, znalazły się teksty dotyczące funkcjonowania instytucji i znajdujących się w niej kolekcji. Wyłożony został program merytoryczny nowej Galerii Sztuki Średniowiecznej oraz zrelacjonowane zostały najważniejsze wykopaliska archeologiczne, w których brali udział pracownicy MNW. Ważnym tekstem jest kontynuacja rozpoczętego w pierwszym numerze opisu jednego z najważniejszych i największych wyzwań konserwatorskich ostatnich lat – konserwacji *Bitwy pod Grunwaldem* Matejki. Kolejne artykuły dotyczą niedostępnych na co dzień kolekcji inkunabułów i rysunków architektonicznych. Ostatni opisuje wystawę dzieł Ignacego Łopieńskiego, która miała zostać otwarta w muzeum we wrześniu 1939 r., a do której nie doszło w związku z wybuchem II wojny światowej.

Część drugą – *Sztuka późnośredniowieczna i wczesnonowożytna* – otwiera odnaleziony we francuskim maszynopisie i nigdy wcześniej niepublikowany tekst prof. Jana Białostockiego z 1988 r., pod tytułem *Pokora i zuchwałość sztuki wobec „sacrum”*, który jest jego ostatnim tekstem. Dalej znalazły się rozprawy poświęcone arcydziełom z kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie (ikony Jana Chrzyciela, relief autorstwa Jakoba Beinharta, *Tryptyk Jerozolimski* z Gdańska, projekt tapiserii Pietera Coecke’a van Aelsta), zaprezentowanym na tle dzieł z muzeów europejskich i amerykańskich. Opisana również została wieloletnia współpraca Muzeum Narodowego w Warszawie z The J. Paul Getty Museum w Los Angeles w ramach programów badawczych dotyczących obrazów Pietera Saenredama i Maartena van Heemskercka z kolekcji MNW.

Ostatnia część została poświęcona sztuce XIX wieku. Zgromadzone tu artykuły są monografiami pojedynczych dzieł (anonimowa scena *Koronacja Cesarzowej Aleksandry na Królową Polski*, *La Place de Martyrs et la Taverne du Bagne* Félix Buhota) oraz ich większych zespołów (rysunki Charlesa Tronsensa, kamee z uczestnikami powstania styczniowego), traktują również o zjawiskach artystycznych (portrety artystów przyjaciół w tradycji nazareńskiej).

Zawartość drugiego numeru odzwierciedla różnorodność prac podejmowanych w Muzeum Narodowym w Warszawie i wpisuje się w dążenie, które znalazło się u podstaw tworzenia czasopisma, by stanowiło ono forum służące prezentowaniu zbiorów o ogromnej liczbie, rozległości tematycznej, czasowej, geograficznej i materiałowej. Na uwagę zasługuje fakt, że „Rocznik” łączy najwyższe standardy, zarówno w zakresie merytorycznego poziomu publikowanych artykułów (potwierdzony recenzjami autorstwa wybitnych specjalistów z Polski i z zagranicy), jak i edytorskiego przygotowania tekstów i fotografii. Dzięki temu „Rocznik” został doceniony zarówno w kraju, jak i za granicą – wydanie obydwu numerów

2(38) Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie Nowa Seria | Journal of the National Museum in Warsaw New Series

1. Okładka drugiego numeru nowej serii „Rocznika MNW”, proj. Janusz Górski

1. The cover of the 2nd issue of the new series of „Rocznik MNW”, des. Janusz Górski

nowej serii zostało zaanonsowane na stronie internetowej International Council for Curators of Dutch and Flemish Art (CODART).

Obecnie trwają prace nad kolejnym numerem „Rocznika”, który podobnie jak poprzednie, odzwierciedlać będzie różnorodność prowadzonych w muzeum prac. O rosnącej randze czasopisma może świadczyć fakt, że swoje artykuły zgłosili m.in. prof. Paul Joannides (Cambridge University) i David Love (niezależny historyk sztuki z Londynu), wybitni znawcy twórczości Rafaela i jego szkoły, którzy wraz z historykami sztuki i konserwatorami z Muzeum Narodowego w Warszawie i Uniwersytetu Wrocławskiego ogłoszą wyniki najnowszych badań nad obrazem *Święta Rodzina ze świętym Janem Chrzycielem i świętą Katarzyną Aleksandryjską* Gianfrancesca Penniego.

„Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria / Journal of the National Museum in Warsaw. New Series” jest czasopismem otwartym dla wszystkich naukowców, którzy chcieliby na jego łamach opublikować swoje artykuły. W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji, prosimy pisać na adres e-mail: rocznik@mnw.art.pl (adres korespondencyjny: Redakcja „Rocznika Muzeum Narodowego w Warszawie”, Aleje Jerozolimskie 3, 00-495 Warszawa). W niedalekiej przyszłości planujemy otworzyć stronę internetową czasopisma.

Streszczenie: W 2013 r. ukazał się drugi numer „Rocznika Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria / Journal of the National Museum in Warsaw.

New Series”. Czasopismo kontynuuje bogatą tradycję sięgającą początków istnienia muzeum w jego obecnym gmachu, łączy najlepsze cechy swoich dawnych perio-

dyków: „Rocznika Muzeum Narodowego w Warszawie” i „Bulletin du Musée National de Varsovie”. Łamy nowego czasopismo otwarte są dla historyków sztuki, konserwatorów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych,

którzy chcieliby opublikować badania związane z kolekcją Muzeum Narodowego w Warszawie, zagadnieniami konserwatorskimi czy problemami współczesnego muzealnictwa.

Słowa kluczowe: Muzeum Narodowe w Warszawie, muzealnictwo, Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie, Bulletin du Musée National de Varsovie, czasopisma naukowe.

Piotr Borusowski

Prawnik (2004, specjalizacja – prawnokarna ochrona dóbr kultury) i historyk sztuki (2006, UW); od 2005 praca w Gabinetie Rycin i Rysunków w Muzeum Narodowym w Warszawie, obecnie odpowiedzialny za kolekcję rysunków niderlandzkich, holenderskich, flamandzkich i niemieckich, nadzoruje przygotowanie katalogu *on-line* dawnych rysunków obcych; zainteresowania to również nowożytny kolekcjonerstwo grafiki i rysunków, przede wszystkim na terenie Śląska; od 2009 członek International Council of Curators of Dutch and Flemish Art (CODART), od 2013 – przewodniczącym CODART Website Committee; e-mail: pborusowski@mnw.art.pl